

کاری بیھیزی ڤه گوھیز (د گوڤهرا بەھدینیدا)

باتیز عمر احمد و ڤیان ابراهیم علی

پشکا زمانی کوردی، کولیزا زانستین مروفاپەتی، زانکویا دهوك، هەرێما کوردستانی-عیراق

((میژوو یا وەرگرتنا ڤه کولینی: 27 ئیلوێ، 2017، میژوو رەزامەندی بە لافکرینی: 22 شواتی، 2018))

پوختە:

کاری (بون) بیھیزی ڤه گوھیز ژ لای ڤورمیفه یی هەڤدەنگ و هەڤشیۆه یە ل گەل کاری (بون)ا بونەتی. ئەڤ بابەتە ئێک ژ وان بابەتانه یین هەتا نھو چ ڤه کولینین تاپەت ل سەر نەھاتینە ئەنجامدان. مە هەولدا یە لایەنن ڤهشارتی یین ڤی بابەتی دیار بکەین و جوداھیا ڤی کاری ل گەل کاری (بون)ا بونەتی ب ریا دیار کرنا تاف و ئەسپیکت و مودین کاری و پراکتیکرنا هەمی جورین تەواو کەری ل سەر بونا ڤه گوھیز بەدەینە دیار کرنا.

د ئەنجامی ڤه کولینیدا دیاردییت کو ئەڤ کارە دەر برینی ژ هەمی جورین تافین کاری دکەت، بەلێ جوداھیا ڤی کاری ل گەل کاری بونا بونەتی ئەوہ کو جھێ تەواو کەری (ل بەری یان ل پشت) کارتیکرنا هەمی ل سەر گوھورینا واتایا کاری (بون) ل گەل ھندەک تەواو کەران.

لیستا هیما و کورتکریان :

ئە	ئەسپیکت
تا	تاف
ھن	ھەڤالناڤ
نڤ	نڤش
نی	نیشانە

پیشەکی

مودین کاری. ڤه کولین ل دوڤ بنەمایین ریازا وەسفی هاتیە ئەنجامدان. ڤه کولین ل سەر دو بەندان هاتیە دا بەشکرنا، بەندی ئیککی بو تاییە ئەندین کاری بیھیزی ڤه گوھیز هاتیە دیار کرنا، د بەندی دویدا ل دوڤ تافین کاری، کاری بونا ڤه گوھیز هاتیە ڤه کولین و د هەر تافە کیدا مود و ئەسپیکتین وی تافی هاتینە دیار کرنا.

ئەڤ ڤه کولینە ب نافی (کاری بیھیزی ڤه گوھیز- د گوڤهرا بەھدینیدا) یە. داتا و رستین ڤه کولینی ژ زاردەڤی ئاخفتن کەرین رەسەنن دیالیکتا سەری- گوڤهرا بەھدینی هاتینە وەرگرتن. گرنکیا ڤی بابەتی د دیار کرنا زور بەیا بوارین بکارهینانا کاری بونا ڤه گوھیز دا یە ل گەل جورین تەواو کەران و تاف و

ل دوماهیڤ ژى ئەنجامیڤ فەكولینیڤ د چەند خالاندا هاتینە دیار کون.

بەندی ئیكی: تایبەتمەندیڤ کاری بونا فە گوھیز

1- ناقلی کون :

مە ناڤی (کاری بونا فە گوھیز) هەلبژارت بو فی جورى کاری بو جودا کون ژ (کاری بونا بونەتی) چونکی ئیک ژ تایبەتمەندیڤ فی کار ژ لایى واتایقە تیگەهی (فە گوھیز) یی ناکو گوهورینا بارەکی یان بونا (أ) بو (ب) (1) وەسف دکەت.

2- تایبەتمەندیڤ رستە سازی:

کاری بونا فە گوھیز پیدفی ب ئارگیومیئتا بکەری و تەواوەری هەیه ناکو (بکەری و تەواوەری پیکفە گریڤدەت.) [Fattah ,M.M,1997:160]

بکەر هەمی جارن بەری کاری دەیت، بەلی تەواوەر یان بەری کاری یان پشتی کاری دەیت کول دوڤ جورى ناڤی دمیئت. گرییا ناڤی و یا بەند دبنە تەواوەر بو کاری بونا فە گوھیز:

1- ئەگەر تەواوەر گرییا ناڤی بت، هەمی جورین ناڤی ژبلی ناڤی بەرکاری دبنە (سەرە) تەواوەر بو بونا فە گوھیز، بەلی ھندەك ژ وان بەری کاری دەین و ھندەك پشتی کاری:

أ- ئەگەر تەواوەر ناڤی هەڤالناڤی بت، هەمی جورین هەڤالناڤی بەری کاری دەین. بو نمونە:

- نازدار زیرەك بو (2).

- سەگقان دى لاو بت.

ب- ئەگەر تەواوەر ناڤین بونەوهران (ناڤین تشتان، ناڤین جەهی، ناڤین دەمی، ناڤین مەعنەوی) و ناڤین کاری و ناڤین ژیدەری و ناڤین بکەری بن، هەمی جارن پشتی کاری دەین. ئەڤ تەواوەرە جەهی خوە ناگوهوریت هەر وەکو پیکهین سەرەکیڤ رستی. (بنیرە: سەگقان ئیبراھیم، 2012: 66)

د کوردییدا دەمی کەرستەك پشتی کاری دەیت، ب هاریکاریا بەرناڤی (ه) دەردکەڤیت. بو نمونە:

- ئەز دى بو بازاری چم.

- ئەز دى چمه بازاری.

ل گەل کاری بیھیزی فە گوھیزى دەمی تەواوەر پشتی کاری بونی دەیت، بەرناڤی (ه) دەردکەڤیت. بو نمونە:

- ئەز دى بمة ئەفسەر.

بەلی جوداھیایى نمونی ل گەل یا بەری وی ئەووە کو د نمونا (ئەز دى چمه بازاری) دا، کەرستی پشتی بەرناڤی دوخی تیان وەرگریه کو ئەڤ دیاردەژى ئیک ژ تایبەتمەندیڤ دیالیکتا سەری یا زمانى کوردیه. بەلی د فی نمونیدا (بە ئەفسەر) ناڤی (ئەفسەر) دوخی تیان وەرنگرتیه، چونکی بەرناڤی (ه) ل پشت کاری بیھیزی فە گوھیز یی لاوازە، ژبەر فی چەندی، ئەڤ بەرناڤە یی چالاک ناییت بو دانا دوخی تیان و ل گەلەك دەڤەران ئەڤ

د مودی راگه‌هاندیندا چار جورین کاری بوری
ب رییا نه‌سپیکتان هه‌نه:

1-1-1-2: تافی بوری نیژیک:

کاری بونا فه‌گوهیز نارگیومیستا بکهری
وهردگریت ل گهل ته‌واوکه‌ره‌کی. بکهر ههر چ
جوره‌کی نافی بیت ئیک تایه‌تمه‌ندی هه‌یه، ل بهری
نافی دهیت و د دوخی راسته‌وخودا دهردکه‌فیت،
به‌لی ته‌واوکه‌ری فی کاری ل دوڤ جوری وی گرییا
دبیته ته‌واوکه‌ر سیمایین جوداجودا بخوڤه‌دگریت،
له‌ورا دی هه‌ولده‌ین ل دوڤ جورین ته‌واوکه‌ری
دیارکه‌ین، ب فی شیوه‌ی:

(1) نه‌گهر ته‌واوکه‌ری کاری بونا فه‌گوهیز ناهه‌کی
بونه‌وه‌ران بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان دی ب فی
ره‌نگی بیت:

- بکهر + کاری بونی {بنیات + نی. تا. بوری +
نی. ریچکه‌فتنی} + به‌رناڤ + ته‌واوکه‌ر(نافی
بونه‌وه‌ران)

بو نمونه: - نه‌م بوینه نه‌ندام.

نه‌ریکونا کاری بوری نیژیک ب رییا نیشانا
نه‌ریکونی (نه) دهیته‌کرن، ب فی ره‌نگی:

- نه‌م نه‌بوینه نه‌ندام.

نافین بونه‌وه‌ران هنده‌ک تایه‌تمه‌ندی هه‌نه و
دشیاندایه ژ چهند لایانقه بهینه‌پولینکرن، بو نمونه
ژلایه دوخیقه‌ ناڤ د دوخی راسته‌وخودا دهردکه‌فن.

هه‌روه‌سا ژ لایه هه‌بونیه‌ دبنه (نافین گشتی،
نافین تایه‌تی، نافین کومهل). دیسا ژلایه نیاسینه‌یه

دبنه نافین نیاس و نافین نه‌نیاس.

(ه) یه ناهیته‌ده‌برین {بنیره: فیان ئیبراهیم، 2015

92: {ئانکوی ب ئاره‌زوه، وه‌کو:

- نه‌ز دی بم نه‌فسه‌ر.

2- نه‌گهر ته‌واوکه‌ر گرییا به‌ندبت، ل پشتی کاری

بونا فه‌گوهیز دهیت. وه‌کو:

- نه‌م دی بینه⁽³⁾ ژ گوهداران.

کاری بونا فه‌گوهیز ژ لایه واتایقه ژ کارین

دینامیکی یان روداوگه‌یه‌ن دهیته‌هژمارتن به‌روفاژی

کارین بارگه‌یه‌ن، چونکی (کارین روداوگه‌یه‌ن

گوهورین تیدا روودده‌ت به‌لی کارین بارگه‌یه‌ن

گوهورین تیدا روناده‌ت) (Quirk, R. &

46-47: Greenbaum, S., 1993) و (محمد معروف

فناح، 1989: 47)

دیسا ئیک ژ تایه‌تمه‌ندیی کاری بونی نه‌وه

کو نابیته کاری بکهر نادیار (بنیره:

عبدالوهاب خالد، 2000: 134 و زمان و نه‌ده‌بی

کوردی، 2011: 42)

به‌ندی دوی: تافین کاری بونا فه‌گوهیز

ب گشتی د گوڤه‌را به‌هدینیدا سی تاف هه‌نه

(بوری، نه‌و، دهیت). مودین راگه‌هاندن و

مه‌رجی و فه‌رمانی ل گهل هه‌رسی جورین تافان

نیشانین تایه‌ت بخوڤه‌فه دگرن. دی هه‌ولده‌ین ب

دریژی ل گهل هاتنا جورین ته‌واوکه‌ران دیاربکه‌ین:

1-2: تافی بوری :

د تافی بوریدا دو مودین راگه‌هاندن و مه‌رجی

(4) هه‌نه:

1-1-2: مودی راگه‌هاندنی:-

2) نه گهر ته واکهړی کارى بونا فه گوھیز نافه کی
دهمی یان جهی (6) بیت، ب فی رهنگیه:

بو نمونه:

- ل مه بو ئیقار.
- فیړی بو پارک (هو تیل).
نهریکرنا کارى بوریی نیریک د فان رستاندا ب فی
شیوهیه:

- ل مه نه بو ئیقار.
- فیړی نه بو پارک.
3) ناقین کارى ژى دبنه ته واکهړی کارى بونا
فه گوھیز. ریزبونا کهرهستان د رستیدا دی ب فی
رهنگی بیت:

- بکهر + کارى بونی {بنیات+ نی}. تا. بورى +
نی. ریککه فتنی { + بهرناؤ + ته واکهړ (ناقى کارى)
بو نمونه:

- پلانا وان بو کوژتن.
- نهر کی وی بو چاپکرن.
نهریکرنا فان رستان ب فی شیوهیه:

- پلانا وان نه بو کوژتن.
- نهر کی وی نه بو چاپکرن.
4) ناقین کهسى ژى دبنه ته واکهړی کارى بونا
فه گوھیز، ب فی رهنگی:

- بکهر + کارى بونی {بنیات+ نی}. تا. بورى +
نی. ریککه فتنی { + بهرناؤ + ته واکهړ (ناقى کهسى)
بو نمونه: - نهز بومه تو.
بو نهریژی: - نهز نه بومه تو.

- نهز بومه په نابهر. ن. گشتی

- باشی مه بو (5) نازاد. ن. تایه تی
- نهز بومنه پیشمه رگه. ن. کومهل
نهریکرنا فان رستان ب فی شیوهیه:

- نهز نه بومه په نابهر. ن. گشتی
- باشی مه نه بو نازاد. ن. تایه تی
- نهز نه بومنه پیشمه رگه. ن. کومهل
ناقین نیاس ب رییا هه فالناقى نیاسینی (نهو)
دهینه نیاسین و ناقین نه نیاس ب رییا نیشانا نه نیاسینی
(هک) دهینه نه نیاسکرن، بو نمونه:

- نهز بومه نهو په نابهر. ن. گشتی
- باشی مه بو نهو نازاد. ن. تایه تی
- نهز بومنه نهو پیشمه رگه. ن. کومهل

نه گهر ناقى ته واکهړ نه نیاس کهین، دی ب فی
رهنگی بیت:

- نهز بومه په نابهرهک ژ وان.
- باشی مه بو نازادهک یی مه چ جار ان نه دیتی.
- نهو بو پیشمه رگهک ژ وان.

دیسا ژبلی ناقین مادی، ناقین مه عنه ویزی دبنه
ته واکهړ بو کارى بونا فه گوھیز، وه کو:
- نارمانجا مه بو نازادی.
نهریکرنا فی رستی ب فی شیوهیه:
- نارمانجا مه نه بو نازادی.

- (5) نه‌گهر ته‌واو‌که‌ری کارى بونا فه‌گوهیژ ناڤى
هه‌ڤالناڤى بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دى ب
ڤى ره‌نگى بیت:
- بکه‌ر + ته‌واو‌که‌ر(ناڤى هه‌ڤالناڤى) + کارى
بونى {بنيات + نى. تا. بورى + نى. ریڤکه‌ڤتنى} + به‌رناڤ + ته‌واو‌که‌ر (ناڤى بکه‌رى
- نه‌ڤین جوان بو.
- هه‌مى جورین هه‌ڤالناڤى دبنه ته‌واو‌که‌رى بونا
فه‌گوهیژ وه‌کو هه‌ڤالناڤین ره‌نگى، هه‌ڤالناڤین
تایه‌تیا که‌سى، هه‌ڤالناڤین تایه‌تیا فیزیکی،
هه‌ڤالناڤین ژى(ته‌مه‌ن)، هه‌ڤالناڤین دورى،
هه‌ڤالناڤین بهای، هه‌ڤالناڤین له‌زى. (7) بو نمونه:
- کاژین ره‌ش بو. (هه‌ڤالناڤى ره‌نگى)
- چاڤین وی زیق بون. (هن. تایه‌تیا که‌سى)
- دونیا سار بو. (هه‌ڤالناڤى تایه‌تیا فیزیکی)
- بچویک مه‌زن بون. (هن. ژى)
- نارمانج نیژیک بو. (هن. دورى)
- تشت نه‌رزان بون. (هن. بهای)
- ناڤ بوش بو. (هن. له‌زى)
نه‌ریک‌رنا ڤان رستان ب ڤى شیوه‌یه:
- کاژین ره‌ش نه‌بو. (هه‌ڤالناڤى ره‌نگى)
- چاڤین وی زیق نه‌بون. (هن. تایه‌تیا که‌سى)
- دونیا سار نه‌بو. (هه‌ڤالناڤى تایه‌تیا فیزیکی)
- بچویک مه‌زن نه‌بون. (هن. ژى)
- نارمانج نیژیک نه‌بو. (هن. دورى)
- تشت نه‌رزان نه‌بون. (هن. بهای)
- ناڤ بوش نه‌بو. (هن. له‌زى)
- (6) نه‌گهر ته‌واو‌که‌رى کارى بونا فه‌گوهیژ ناڤى
بکه‌رى بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دى ب
ڤى ره‌نگى بیت:
- بکه‌ر + کارى بونى {بنيات + نى. تا. بورى +
نى. ریڤکه‌ڤتنى} + به‌رناڤ + ته‌واو‌که‌ر (ناڤى بکه‌رى
(. بو نمونه:
- شیرکو بو کوژه‌ک.
- ناڤ بو به‌ستى .
نه‌ریک‌رنا ڤان رستان ب ڤى شیوه‌یه:
- شیرکو بو کوژه‌ک.
- ناڤ نه‌بو به‌ستى.
- (7) نه‌گهر ته‌واو‌که‌رى کارى بونا فه‌گوهیژ ناڤى
ژیده‌رى بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دى ب
ڤى ره‌نگى بیت:
- بکه‌ر + کارى بونى {بنيات + نى. تا. بورى +
نى. ریڤکه‌ڤتنى} + به‌رناڤ + ته‌واو‌که‌ر(ناڤى ژیده‌رى)
- کارى مه‌بو به‌ز .
بو نه‌رى:
- کارى مه‌نه‌بو به‌ز.
- (8) نه‌گهر ته‌واو‌که‌رى کارى بونا فه‌گوهیژ گرییا
به‌ند بیت، هه‌مى جاران گرییا به‌ند پشتی کارى بونا
فه‌گوهیژ ده‌یت و ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دى
ب ڤى ره‌نگى بیت:
- بکه‌ر + کارى بونى {بنيات + نى. تا. بورى +
نى. ریڤکه‌ڤتنى} + به‌رناڤ + ته‌واو‌که‌ر(گرییا به‌ند)
بو نمونه:
- هون بونه ژ گوه‌داران.

بو نہری: نہریکرا کاری بوری دور د قان رستاندا ب

– ہون نہبونہ ژ گوهداران.

فی شیوہیہ:

2-1-1-2: تافی بوری دور:

– دەم ل مه نہببو ئیثار.

(1) ئەگەر تەواو کەر ناڤی بونە وەرەن بیت:

– ڤیری نہببو پارک.

ئەسپیکتا دوری ژ مورفیما (بو) پیکدھیٹ (8).

ریزبونا کەرەستان دی ب فی رەنگی بیت:

بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری دبنە تەواو کەری کاری بونا

تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

– بکەر + کاری بونی {بنیات+ نی. تەواو کەری د رستیدا دی ب فی رەنگی بیت:

- 6) ئەگەر تەواوکەری کارێ بونا ڤه‌گوهیژ ناڤی بکەری بیت، ریژبونا کەرەستان د رستیدا دئ ب ڤی رهنگی بیت:
- بکەر + تەواوکەر (ناڤی هەڤالناڤی) + کارێ بونی {بنیات+نی}. تا.بوری+ئەسپیکتا دوریی + نی.ریککەڤتتی {نی.ریککەڤتتی} + بەرناڤ - ئەڤین جوان بوبو.
- هەمی جورین هەڤالناڤی دبنه تەواوکەری بونا ڤه‌گوهیژ وه‌کو هەڤالناڤین رهنگی، هەڤالناڤین تایه‌تیا کەسی، هەڤالناڤین ڤیزیکی، هەڤالناڤین ژێ(تەمەن)، هەڤالناڤین دوریی، هەڤالناڤین بهای، هەڤالناڤین له‌زی. بو‌نمونه:
- کازین رهش بوبو. (هەڤالناڤی رهنگی)
- چاڤین وی زیق بوبون. (هن. تایه‌تیا کەسی)
- دونیا سار بوبو. (هەڤالناڤی تایه‌تیا ڤیزیکی)
- بچویک مه‌زن بوبون. (هن. ژێ)
- ئارمانج نیژیک بوبو. (هن. دوریی)
- تشت ئەرزان بوبون. (هن. بهای)
- ئاڤ بوش بوبو. (هن. له‌زی)
- نهریکرنا ڤان رستان ب ڤی شیوه‌یه:
- کازین رهش نه‌بوبو. (هەڤالناڤی رهنگی)
- چاڤین وی زیق نه‌بوبون. (هن. تایه‌تیا کەسی)
- دونیا سار نه‌بوبو. (هەڤالناڤی تایه‌تیا ڤیزیکی)
- بچویک مه‌زن نه‌بوبون. (هن. ژێ)
- ئارمانج نیژیک نه‌بوبو. (هن. دوریی)
- تشت ئەرزان نه‌بوبون. (هن. بهای)
- ئاڤ بوش نه‌بوبو. (هن. له‌زی)
- 7) ئەگەر تەواوکەری کارێ بونا ڤه‌گوهیژ ناڤی ژێدەری بیت، ریژبونا کەرەستان د رستیدا دئ ب ڤی رهنگی بیت:
- بکەر + کارێ بونی {بنیات+نی}. تا.بوری+ئەسپیکتا دوریی + نی.ریککەڤتتی {بەرناڤ + تەواوکەر(ناڤی ژێدەری)}
- کارێ مه‌ بوبو به‌ز.
- 8) ئەگەر تەواوکەری کارێ بونا ڤه‌گوهیژ گرییا به‌ند بیت، هەمی جارن گرییا به‌ند پشتی کارێ بونا ڤه‌گوهیژ ده‌یت و ریژبونا کەرەستان د رستیدا دئ ب ڤی رهنگی بیت:
- بکەر + کارێ بونی {بنیات+نی}. تا.بوری+ئەسپیکتا دوریی + نی.ریککەڤتتی {بەرناڤ + تەواوکەر(گرییا به‌ند)}
- بو‌نمونه: - ئەم بوبوینه ژ گوه‌داران.
- بو‌نهری: ئەم نه‌بوبوینه ژ گوه‌داران.
- 3-1-1-2: تافی بوری به‌رده‌وام :

1) نه‌گهر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ نا‌فه‌کی بونه‌وه‌ران بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان دێ ب فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارێ بونی { نه‌به‌رده‌وامیی (د) + بنیات + نی. تا. بوری + نی. ری‌ککه‌فتنی } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌که‌ر (نا‌فی بونه‌وه‌ران) بو نمونه:

- دیوار ل به‌ر من دبو‌نه دیو. بو نه‌ری:

- چ دیوار ل به‌ر من نه‌دبو‌نه دیو.

دیسا نا‌فین گشتی، نا‌فین تاییه‌تی و نا‌فین کومه‌لیژی د تافی بوری به‌رده‌وامدا دبنه ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ، بو نمونه:

- نه‌گهر ژبه‌ر وی نه‌با، نا‌فی من نه‌دبو جیهان.

- نه‌گهر شه‌ر نه‌با نه‌و نه‌دبو پیشمه‌رگه.

هه‌ر وه‌سا نا‌فین مه‌عنه‌ویژی دبنه ته‌واو‌که‌ر بو کارێ بونا فه‌گوهیژ د فی جورێ تافی بوریدا، وه‌کو:

- هه‌ر جار هیقیین مه‌ دبو‌نه خه‌ون. بو نه‌ری:

- هه‌ر جار هیقیین مه‌ نه‌دبو‌نه خه‌ون.

2) نه‌گهر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ نا‌فه‌کی ده‌می یان جهی بیت، دێ ب فی ره‌نگی بیت، بو نمونه:

- ده‌می دبو شه‌ف، دا هه‌می خر‌فه‌بن.

- نه‌و جه‌ دبو حه‌وش، به‌لی وان خراب کر. بو نه‌ری:

- ده‌می نه‌دبو شه‌ف، دا هه‌می خر‌فه‌بن.

3) نا‌فین کاری دبنه ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ د فی جورێ تافی بوریدا، هه‌ر وه‌کو نا‌فین بونه‌وه‌ران ریژبونا که‌ره‌ستان د رستی‌دا دێ ب فی ره‌نگی بیت:

بکه‌ر + کارێ بونی { نه‌به‌رده‌وامیی + بنیات + نی. تا. بوری + نی. ری‌ککه‌فتنی } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌که‌ر (نا‌فی کاری)

4) نا‌فین که‌سی ژی دبنه ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ و ریژبونا که‌ره‌ستان د رستی‌دا دێ ب فی ره‌نگی بیت:

بکه‌ر + کارێ بونی { نه‌به‌رده‌وامیی + بنیات + نی. تا. بوری + نی. ری‌ککه‌فتنی } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌که‌ر (نا‌فی که‌سی) بو نمونه:

- نه‌م د خه‌ونیدا دبو‌ینه نه‌و. بو نه‌ری: - نه‌م نه‌دبو‌ینه نه‌و.

5) نه‌گهر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ نا‌فی هه‌فالنا‌فی بیت، دێ ب فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + ته‌واو‌که‌ر (نا‌فی هه‌فالنا‌فی) + کارێ بونی { نه‌به‌رده‌وامیی + بنیات + نی. تا. بوری + نی. ری‌ککه‌فتنی }

بو نمونه:

- ده‌می وی وه‌رزش نه‌کریا، نه‌و قه‌له‌و دبو. بو نه‌ری:

1) نه‌گهر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ نا‌فه‌کی بونه‌وه‌ران بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان دێ ب فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارێ بونی { نه‌به‌رده‌وامیی (د) + بنیات + نی. تا. بوری + نی. ری‌ککه‌فتنی } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌که‌ر (نا‌فی بونه‌وه‌ران) بو نمونه:

- دیوار ل به‌ر من دبو‌نه دیو. بو نه‌ری:

- چ دیوار ل به‌ر من نه‌دبو‌نه دیو.

دیسا نا‌فین گشتی، نا‌فین تاییه‌تی و نا‌فین کومه‌لیژی د تافی بوری به‌رده‌وامدا دبنه ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ، بو نمونه:

- نه‌گهر ژبه‌ر وی نه‌با، نا‌فی من نه‌دبو جیهان.

- نه‌گهر شه‌ر نه‌با نه‌و نه‌دبو پیشمه‌رگه.

هه‌ر وه‌سا نا‌فین مه‌عنه‌ویژی دبنه ته‌واو‌که‌ر بو کارێ بونا فه‌گوهیژ د فی جورێ تافی بوریدا، وه‌کو:

- هه‌ر جار هیقیین مه‌ دبو‌نه خه‌ون. بو نه‌ری:

- هه‌ر جار هیقیین مه‌ نه‌دبو‌نه خه‌ون.

2) نه‌گهر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ نا‌فه‌کی ده‌می یان جهی بیت، دێ ب فی ره‌نگی بیت، بو نمونه:

- ده‌می دبو شه‌ف، دا هه‌می خر‌فه‌بن.

- نه‌و جه‌ دبو حه‌وش، به‌لی وان خراب کر. بو نه‌ری:

- ده‌می نه‌دبو شه‌ف، دا هه‌می خر‌فه‌بن.

بو نه‌ری: - ده‌می وی وهرزش دکر، ئەو قه‌له‌و نه‌دبو.

6) ئە‌گەر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ نا‌فی بکه‌ری بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارێ بونی { ئە‌به‌رده‌وامیی + بنیات + نی. تا. بوری + نی. ری‌ککه‌شتنی } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌که‌ر (نا‌فی بکه‌ری) بو‌نونه:

- ئە‌و دبو‌نه مری ل پيش چا‌فین من. بو نه‌ریکرنی:

- ئە‌و نه‌دبو‌نه مری ل پيش چا‌فین من.

7) ئە‌گەر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ نا‌فی ژیده‌ری بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارێ بونی { ئە‌به‌رده‌وامیی + بنیات + نی. تا. بوری + نی. ری‌ککه‌شتنی } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌که‌ر (نا‌فی ژیده‌ری)

- ل هاقینی دیوارین وی دبو‌نه ده‌رز. بو نه‌ری:

- ل هاقینی دیوارین وی نه‌دبو‌نه ده‌رز.

8) ئە‌گەر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ گرییا به‌ند بیت، هه‌می جارێ گرییا به‌ند پشتی کارێ بونا فه‌گوهیژ ده‌یت و ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارێ بونی { ئە‌به‌رده‌وامیی + بنیات + نی. تا. بوری + نی. ری‌ککه‌شتنی } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌که‌ر (گرییا به‌ند) بو نونه:

- هون دبو‌نه ژ گوه‌داران.

بو نه‌ری: - ما ئە‌و بویه دادوهر، دا قان داخویانیا بده‌ت؟ بو نه‌ریکرنی:

- ما ئە‌و نه‌بویه دادوهر، دا قان داخویانیا بده‌ت؟ نا‌فین مه‌عنه‌ویژی دبنه ته‌واو‌که‌ر بو کارێ بونا فه‌گوهیژ، وه‌کو:

- هیقیین مه‌ یین بوینه خه‌ون. نه‌ریکرنی فی رستی ب فی شیوه‌یه:

- هیقیین مه‌ نه‌بوینه خه‌ون.

2) ئە‌گەر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ نا‌فه‌کی ده‌می یان جهی بیت، دی ب فی ره‌نگی بت:

- ما ل وان بویه دره‌نگ؟

- ئە‌و عه‌رد یی⁽¹⁰⁾ بویه پارک. نه‌ریکرنی کارێ بوری ته‌واو د قان رستاندا ب فی ره‌نگیه:

- ما ل وان نه‌بویه دره‌نگ؟

- ئە‌و عه‌رده نه‌بویه پارک.

بو نه‌ری: - ما ئە‌و بویه دادوهر، دا قان داخویانیا بده‌ت؟ بو نه‌ریکرنی:

- ما ئە‌و نه‌بویه دادوهر، دا قان داخویانیا بده‌ت؟ نا‌فین مه‌عنه‌ویژی دبنه ته‌واو‌که‌ر بو کارێ بونا فه‌گوهیژ، وه‌کو:

- هیقیین مه‌ یین بوینه خه‌ون. نه‌ریکرنی فی رستی ب فی شیوه‌یه:

- هیقیین مه‌ نه‌بوینه خه‌ون.

2) ئە‌گەر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیژ نا‌فه‌کی ده‌می یان جهی بیت، دی ب فی ره‌نگی بت:

- ما ل وان بویه دره‌نگ؟

- ئە‌و عه‌رد یی⁽¹⁰⁾ بویه پارک. نه‌ریکرنی کارێ بوری ته‌واو د قان رستاندا ب فی ره‌نگیه:

- ما ل وان نه‌بویه دره‌نگ؟

- ئە‌و عه‌رده نه‌بویه پارک.

3) نافیڼ کاری دبنه ته‌واو‌که‌ری کارۍ بونا
 شه‌گو‌هیز د تافی بوری ته‌واو‌دا و ریژبونا که‌ره‌ستان
 د رستیدا دۍ ب فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارۍ بونی {بنیات + نی. تا. بوری + نه.
 ته‌واویڼ + نی. ری‌ککه‌فتنی} + به‌رنا‌ؤ +
 ته‌واو‌که‌ر (نافی کارۍ) بو نمونه:
 - شولی وان بی بویه چاپکرن.
 نه‌ریکرنای رستی ب فی شیوه‌یه:
 - شولی وان نه‌بویه چاپکرن.

4) نافیڼ که‌سی دبنه ته‌واو‌که‌ر بو فی کاری و
 ریژبونا که‌ره‌ستان دۍ ب فی ره‌نگی بیت: - بکه‌ر
 + کارۍ بونی {بنیات + نی. تا. بوری + نه. ته‌واویڼ
 + نی. ری‌ککه‌فتنی} + به‌رنا‌ؤ + ته‌واو‌که‌ر (نافی
 که‌سی) بو نمونه:
 - ما نه‌وژی بوینه نه‌م؟
 نه‌ریکرنای دۍ بیته:
 - ما نه‌وژی نه‌بوینه نه‌م؟

5) نه‌گه‌ر ته‌واو‌که‌ری کارۍ بونا شه‌گو‌هیز نافی
 هه‌قالنافی بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دۍ ب
 فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + ته‌واو‌که‌ر (نافی هه‌قالنافی) + کارۍ
 بونی {بنیات + نی. تا. بوری + نه. ته‌واویڼ +
 نی. ری‌ککه‌فتنی} بو نمونه:
 - نه‌وی لاو بوی. (نه‌و لاو بویه)
 - نه‌و باش بویه؟
 نه‌ریکرنای وانژی ب فی ره‌نگیه:
 - نه‌و لاو نه‌بویه.

- نه‌و باش نه‌بویه؟
 هه‌می جورین هه‌قالنافی دبنه ته‌واو‌که‌ری بونا
 شه‌گو‌هیز وه‌کو:

- دیاره، نه‌و ددان ره‌ش بویه. (هن. ره‌نگی)
 - چاڤی وی کوره بویه؟ (هن. تاییه‌تیا که‌سی)
 - ل ده‌ف وه دونیا سار بویه؟ (هن. تاییه‌تیا
 فیزیکی)
 - نه‌فیا ته‌مه‌زن بویه؟ (هن. ژۍ)
 - نه‌ؤ دره‌ یین به‌رفره‌ه بوین. (نه‌ؤ دره به‌رفره‌ه
 بوینه). (هن. دوریڼ)
 - فیتی یی نه‌رزان بوی. (هن. بهای)
 - ناؤ بوش بویه؟ (هن. له‌زی)
 نه‌ریکرنای رستان ب فی شیوه‌یه:
 - دیاره، نه‌و ددان ره‌ش نه‌بویه. (هن. ره‌نگی)
 - چاڤی وی کوره نه‌بویه؟ (هن. تاییه‌تیا که‌سی)
 - ل ده‌ف وه دونیا سار نه‌بویه؟ (هن. تاییه‌تیا
 فیزیکی)
 - نه‌فیا ته‌مه‌زن نه‌بویه؟ (هن. ژۍ)
 - نه‌ؤ دره به‌رفره‌ه نه‌بوینه. (هن. دوریڼ)
 - فیتی نه‌رزان نه‌بویه. (هن. بهای)
 - ناؤ بوش نه‌بویه. (هن. له‌زی)

6) نه‌گه‌ر ته‌واو‌که‌ری کارۍ بونا شه‌گو‌هیز نافی
 بکه‌ری بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دۍ ب
 فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارۍ بونی {بنیات + نی. تا. بوری +
 نه. ته‌واویڼ + نی. ری‌ککه‌فتنی} + به‌رنا‌ؤ +
 ته‌واو‌که‌ر (نافی بکه‌ری)

3) نافیڼ کاری دبنه ته‌واو‌که‌ری کارۍ بونا
 شه‌گو‌هیز د تافی بوری ته‌واو‌دا و ریژبونا که‌ره‌ستان
 د رستیدا دۍ ب فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارۍ بونی {بنیات + نی. تا. بوری + نه.
 ته‌واویڼ + نی. ری‌ککه‌فتنی} + به‌رنا‌ؤ +
 ته‌واو‌که‌ر (نافی کارۍ) بو نمونه:
 - شولی وان بی بویه چاپکرن.
 نه‌ریکرنای رستی ب فی شیوه‌یه:
 - شولی وان نه‌بویه چاپکرن.

4) نافیڼ که‌سی دبنه ته‌واو‌که‌ر بو فی کاری و
 ریژبونا که‌ره‌ستان دۍ ب فی ره‌نگی بیت: - بکه‌ر
 + کارۍ بونی {بنیات + نی. تا. بوری + نه. ته‌واویڼ
 + نی. ری‌ککه‌فتنی} + به‌رنا‌ؤ + ته‌واو‌که‌ر (نافی
 که‌سی) بو نمونه:
 - ما نه‌وژی بوینه نه‌م؟
 نه‌ریکرنای دۍ بیته:
 - ما نه‌وژی نه‌بوینه نه‌م؟

5) نه‌گه‌ر ته‌واو‌که‌ری کارۍ بونا شه‌گو‌هیز نافی
 هه‌قالنافی بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دۍ ب
 فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + ته‌واو‌که‌ر (نافی هه‌قالنافی) + کارۍ
 بونی {بنیات + نی. تا. بوری + نه. ته‌واویڼ +
 نی. ری‌ککه‌فتنی} بو نمونه:
 - نه‌وی لاو بوی. (نه‌و لاو بویه)
 - نه‌و باش بویه؟
 نه‌ریکرنای وانژی ب فی ره‌نگیه:
 - نه‌و لاو نه‌بویه.

- نه‌و باش بویه؟
 هه‌می جورین هه‌قالنافی دبنه ته‌واو‌که‌ری بونا
 شه‌گو‌هیز وه‌کو:

- دیاره، نه‌و ددان ره‌ش بویه. (هن. ره‌نگی)
 - چاڤی وی کوره بویه؟ (هن. تاییه‌تیا که‌سی)
 - ل ده‌ف وه دونیا سار بویه؟ (هن. تاییه‌تیا
 فیزیکی)
 - نه‌فیا ته‌مه‌زن بویه؟ (هن. ژۍ)
 - نه‌ؤ دره به‌رفره‌ه بوینه. (هن. دوریڼ)
 - فیتی نه‌رزان نه‌بویه. (هن. بهای)
 - ناؤ بوش نه‌بویه. (هن. له‌زی)

6) نه‌گه‌ر ته‌واو‌که‌ری کارۍ بونا شه‌گو‌هیز نافی
 بکه‌ری بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دۍ ب
 فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارۍ بونی {بنیات + نی. تا. بوری +
 نه. ته‌واویڼ + نی. ری‌ککه‌فتنی} + به‌رنا‌ؤ +
 ته‌واو‌که‌ر (نافی بکه‌ری)

- بو نمونه:
- د تافی بوریی مهرجیی نیژیکدا، بنیاتی کاری ل
 گهل نیشانا تافی بوری و نیشانا مهرجیی نیژیک (با)
 و پاشی نیشانا ریځکه‌فتنی دهیت.
- ههژی گوتنییه ههمی جاران کاری بونا فه‌گوهیز
 د تافی بوریی مهرجیی نیژیکدا درستا نه‌ساده‌دا
 دهر دکه‌فیت.
- 1) نه‌گهر ته‌واو‌کهری کاری بونا فه‌گوهیز نافه‌کی
 بونه‌وهران بیت، ریژبونا کهره‌ستان دی ب فی
 ره‌نگی بیت:
- بکهر + کاری بونی {بنیات+ نی. تا. بوری+
 نه. ته‌واوی + نی. ریځکه‌فتنی} + به‌رناؤ +
 ته‌واو‌کهر (نافی ژیده‌ری)
- نه‌و دیوار ههمی یین بوینه دهرز.
 نه‌و روژ یا بویه هه‌لکه‌فت بومه.
 نه‌ریکونا وانژی ب فی ره‌نگیه:
- نه‌و دیوار ههمی نه‌بوینه دهرز.
 نه‌و روژ نه‌بویه هه‌لکه‌فت بومه.
- 8) نه‌گهر ته‌واو‌کهری کاری بونا فه‌گوهیز گرییا
 به‌ند بیت، ههمی جاران گرییا به‌ند پشتی کاری
 بونا فه‌گوهیز دهیت و ریژبونا کهره‌ستان د رستیدا
 دی ب فی ره‌نگی بیت:
- بکهر + کاری بونی {بنیات+ نی. تا. بوری+ نه.
 ته‌واوی + نی. ریځکه‌فتنی} + به‌رناؤ +
 ته‌واو‌کهر (گرییا به‌ند) بو نمونه:
- نه‌م یین بوینه ژ گوهداران.
 نه‌ریکونا وانژی ب فی ره‌نگیه:
- نه‌م نه‌بوینه ژ گوهداران.
- 2-1-2: مودی مهرجی
- 1-2-1-2: تافی بوریی مهرجیی نیژیک:
- نه‌گهر ته‌و به‌ره‌م بوبا نه‌فسانه، دا چیت بیت.
 نه‌ریکونا فی رستی ب فی شیوه‌یه:
- نه‌گهر ته‌و به‌ره‌م نه‌بوبا نه‌فسانه، دا چیت بیت.

– نه گهر نه وژي نه بوبانه نهم، وه لي نه دهات.

5) نه گهر ته و او كهر ي كار ي بونا فه گو هيز نافي هه فالنافي بيت، ريز بونا كهره ستان د رستي دا د ي ب في رهنكي بيت:

– بکهر + ته و او كهر (نافي هه فالنافي) + كار ي بوني { بنيات + ني. تا. بوري + ني. مهر جيي نيزيك + ني. ريك كه فتني }

ههمي جورين هه فالنافي دبنه ته و او كهر ي بونا فه گو هيز، بو نمونه:

– خوزي نهو رهش بوبا. (هن. رهنكي)

– نه گهر نهو دين بوبان، دا فه شيرن. (هن. تايه تيا كه سي)

– نه گهر دونيَا گهرم بوبا، نهم دا بو خو گه ريي. (هن. تايه تيا فيزيكي)

– نه گهر نهو مهزن بوبان، دا بو خو شول كهن. (هن. زي)

– نه گهر بيهنه وي فره بوبا، وه لي نه دهات. (هن. دور يي)

– نه گهر فيقي نه رزان بوبا، باش بو. (هن. بهاي)

– نه گهر هوين بلهز بوبان، (هن. له زي) نه ريكرنا فان رستان ب في شيويه:

– خوزي نهو رهش نه بوبا. (هن. رهنكي)

– نه گهر نهو دين نه بوبان، دا فه شيرن. (هن. تايه تيا كه سي)

– نه گهر دونيَا گهرم نه بوبا، نهم دا بو خو گه ريي. (هن. تايه تيا فيزيكي)

2) نه گهر ته و او كهر ي كار ي بونا فه گو هيز نافي كني ده مي يان جهي بيت، د ي ب في رهنكي بيت:

– نه گهر ناههنگ بوبا سبه هي، دا باشتر بت.

– نه گهر نهو در بوبا جهوش، دا وي ري بسه رو بهر بت.

نه ريكرنا كار ي بوري مهر جيي نيزيك د فان رستان دا ب في شيوي خار ييه:

– نه گهر ناههنگ نه بوبا سبه هي، دا باشتر بت.

– نه گهر نهو در نه بوبا جهوش، دا وي ري بسه رو بهر بت.

3) نافي كار يزي دبنه ته و او كهر ي كار ي بونا فه گو هيز ههر وه كو نافي بونه وهران، ريز بونا كهره ستان د رستي دا د ي ب في رهنكي بيت:

– بکهر + كار ي بوني { بنيات + ني. تا. بوري + ني. مهر جيي نيزيك + ني. ريك كه فتني } + بهر نا ف + ته و او كهر (نافي كار ي) بو نمونه:

– نه گهر نهو ري بوبا هاتن، باشتر بو. نه ريكرن ب في شيويه:

– نه گهر نهو ري نه بوبا هاتن، باشتر بو.

4) نافي كه سي دبنه ته و او كهر ي كار ي بونا فه گو هيز ب في رهنكي:

– بکهر + كار ي بوني { بنيات + ني. تا. بوري + ني. مهر جيي نيزيك + ني. ريك كه فتني } + بهر نا ف + ته و او كهر (نافي كه سي)

بو نمونه:

– نه گهر نهو ژي بوبانه نهم، باش بو. نه ريكرنا وي ب في شيويه:

- ئەگەر ئەو مەزن نەبویان، دا بو خوه شول کەن. (هەن. ژى)
- ئەگەر بێهنا وى فرهه نەبویا، وه لى نەدهات. (هەن. دوریى)
- ئەگەر فیعى ئەرزان نەبویا، باش بو. (هەن. بهای)
- ئەگەر هوین بلەز نەبویان، دا ل گەل وه هیم. (هەن. لەزى)
- 6) ئەگەر تەواوکەرى کارى بونا فه گوھیز ناھى بکەرى بیت، ریزبونا کەرەستان د رستیدا دى ب فى رەنگى بیت:
- بکەر + کارى بونى {بنیات+ نى. تا.بورى+ نى.مەرجیى نيزیک+ نى.ریککەشتنى} + بەرناؤ + تەواوکەر (گرىيا بەند) بو نمونه:
- ئەگەر ئەم بویانە ژ گوهداران ، باشتر بو. نەریژى ب فى رەنگیە:
- ئەگەر ئەم نەبویانە ژ گوهداران، باشتر بو.
- 2-2-1-2: تافى بورىى مەرجیى تەواو:
- هەمی جاران کارى بونا فه گوھیز د تافى بورىى مەرجیى تەواو دا د رستا نەساده دا دەردکەڤیت، چ رستا ئەگەرى بیت یان ب رىيا بکارهینانا فورمان بیت. (بو پیژانینان ل سەر فورمان، بنیره: بائیز عومەر، 2005ب)
- 1) ئەگەر تەواوکەرى کارى بونا فه گوھیز ناڤەکى بونەوهران بیت، ریزبونا کەرەستان دى ب فى رەنگى بیت: - بکەر + کارى بونى {بنیات+ نى. تا.بورى+ نى.مەرجیى تەواو + نى.ریککەشتنى} + بەرناؤ + تەواوکەر (ناڤى بونەوهران)
- ناڤین گشتى و ناڤین تايه تی و ناڤین کومه لثرى دبنه تەواوکەرى کارى بونا فه گوھیز، بو نمونه:
- ئەگەر وى سالى ئەو بوبنە (13) ماموستا ، ئەؤ یاسایه ژى ناگریت.
- ئەگەر ناڤى وى بوبته ئازاد دى ئاریشه بو چىبن.
- ئەگەر ئەو مەزن نەبویان، دا بو خوه شول کەن. (هەن. ژى)
- ئەگەر بێهنا وى فرهه نەبویا، وه لى نەدهات. (هەن. دوریى)
- ئەگەر فیعى ئەرزان نەبویا، باش بو. (هەن. بهای)
- ئەگەر هوین بلەز نەبویان، دا ل گەل وه هیم. (هەن. لەزى)
- 6) ئەگەر تەواوکەرى کارى بونا فه گوھیز ناھى بکەرى بیت، ریزبونا کەرەستان د رستیدا دى ب فى رەنگى بیت:
- بکەر + کارى بونى {بنیات+ نى. تا.بورى+ نى.مەرجیى نيزیک+ نى.ریککەشتنى} + بەرناؤ + تەواوکەر (ناڤى بکەرى) بو نمونه:
- ئەگەر تو بویانە بیژەر، دا ژ تە هیت. نەریکونا فان رستان ب فى شیویه:
- ئەگەر تو نەبویانە بیژەر، دا چ ژ تە هیت.
- 7) ئەگەر تەواوکەرى کارى بونا فه گوھیز ناھى ژیدەرى بیت، ریزبونا کەرەستان د رستیدا دى ب فى رەنگى بیت:
- بکەر + کارى بونى {بنیات+ نى. تا.بورى+ نى.مەرجیى نيزیک+ نى.ریککەشتنى} + بەرناؤ + تەواوکەر (ناڤى ژیدەرى)
- خوزى ئەو بوبا دز.
- نەریکون دى ب فى رەنگى بیت:
- خوزى ئەو نەبویا دز.

- ئه گهر ئه و ژ هينگی بوبته پيشمه‌رگه، مافی خانه‌نشینی یی هه‌ی.
- نه‌ریک‌رنا کاری بوریی مهرجیی ته‌واو د فان رستاندا ب فی شیوی خارییی:
- ئه گهر ئه و ده‌م نه‌بوته شه‌ڤ، کهس دزیکه‌ری نابینت.
- ئه گهر هينگی ئه و در نه‌بوته گوند، نوکه مافی ئافاکرنی یی هه‌ی.
- (3) نافیین کاری دبنه ته‌واو که‌ری کاری بونا فه‌گو‌هیز هه‌ر وه‌کو نافیین بونه‌وه‌ران ریزبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب فی ره‌نگی بیت:
- بکه‌ر + کاری بونی {بنیات + نی. تا. بوری + نه. مهرجیی ته‌واو + نی. ریککه‌فتنی} + به‌رنا‌ڤ + ته‌واو که‌ر (نافی کاری) بو نمونه:
- ئه گهر وی سالی بوبته سه‌ره‌ل‌دان، پا ئه‌وان ل وی دری چ دکر؟
- نه‌ریک‌رن ب فی شیوه‌یه:
- ئه گهر وی سالی نه‌بوته سه‌ره‌ل‌دان، پا ئه‌وان ل وی دری چ دکر؟
- (4) ئه گهر ته‌واو که‌ر نافیین که‌سی بن، ریزبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب فی ره‌نگی بیت:
- بکه‌ر + کاری بونی {بنیات + نی. تا. بوری + نی. مهرجیی ته‌واو + نی. ریککه‌فتنی} + ته‌واو که‌ر (نافی که‌سی) بو نمونه:
- ئه گهر هونژی بوبنه ئه‌و، باشه.
- نه‌ریک‌رن ب فی شیوه‌یه:
- ئه گهر هونژی نه‌بوته ئه‌و، باشه.
- ئه گهر ئه و ژ هينگی بوبته پيشمه‌رگه، مافی خانه‌نشینی یی هه‌ی.
- نه‌ریک‌رنا کاری بوریی مهرجیی ته‌واو ب رییا نیشانا نه‌ریک‌رنی (نه) ده‌یته‌نه‌ریک‌رن و ل به‌ری بنیاتی کاری ده‌یته‌دانان:
- ئه گهر وی سالی ئه و نه‌بوته ماموستا، ئه‌ڤ یاسایه ژی ناگریت.
- ئه گهر نافی وی نه‌بوته ئازاد، دی ئاریشه بو چیین.
- ئه گهر ئه و ژ هينگی نه‌بوته پيشمه‌رگه، مافی خانه‌نشینی یی هه‌ی.
- هه‌ژی گو‌تییه نیشانا ریککه‌فتنی د تافی بوریدا ل گه‌ل بکه‌ری بو که‌سی سییی تاک دبیته (Ø)، به‌لی بتنی د فی شیوه‌یدا نه‌بیت کو (ت / یت ..)
- ده‌ر دکه‌ڤیت.
- دیسا نافیین مه‌عنه‌ویژی دبنه ته‌واو که‌ر بو کاری بونا فه‌گو‌هیز، وه‌کو:
- ئه گهر ئه و بوبته خه‌ون، گه‌له‌ک باشه.
- نه‌ریک‌رنا فی رستی ب فی شیوه‌یه:
- ئه گهر ئه و نه‌بوته خه‌ون، گه‌له‌ک باشه.
- (2) ئه گهر ته‌واو که‌ری کاری بونا فه‌گو‌هیز ناهه‌کی ده‌می یان جهی بیت، دی ب فی ره‌نگی بیت:
- ئه گهر ئه و ده‌م بوبته شه‌ڤ، کهس دزیکه‌ری نابینت.
- ئه گهر هينگی ئه و در بوبته گوند، نوکه مافی ئافاکرنی یی هه‌ی.

- ئەگەر خارن تېژ نه‌بوت، پا نوکه ده‌فئ وان
نه‌سوتیه . (هن. تايه‌تيا فيزيکي)

- ئەگەر ئەو مه‌زن نه‌بوت، پا دا چه‌وا شين بو خوه
شول که‌ن. (هن. ژي)

- ئەگەر کراسی وی کورت نه‌بوت، پا بوچی
گوهوری؟ (هن. دوری)

- ئەگەر که‌ل و په‌لین وان ئه‌رزان نه‌بوت، پا
چه‌وا فروتن؟ (هن. بهای)

- ئەگەر له‌زا ترومبیلی هیدی نه‌بوت، پا
بوچی زوو نه‌گه‌هشت؟ (هن. له‌زی)

(6) ئەگەر ته‌واو که‌ری کاری بونا فه‌گوه‌یز ناخی
بکه‌ری بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب
فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کاری بونی {بنیات+ نی. تا. بوری+
نی. مه‌رجیی ته‌واو + نی. ری‌ککه‌فتنی} + به‌رنا‌ؤ +
ته‌واو که‌ر (ناخی بکه‌ری)
بونمونه:

- ئەگەر ئەو بوته نقیسه‌ر، پا کا به‌ره‌مین وی؟
نه‌ری‌کرنا فی رستی ب فی شیوه‌یه:

- ئەگەر ئەو نه‌بوته نقیسه‌ر، پا ئەفه به‌ره‌مین
کینه؟

(7) ئەگەر ته‌واو که‌ری کاری بونا فه‌گوه‌یز ناخی
ژیده‌ری بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب
فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کاری بونی {بنیات+ نی. تا. بوری+
نی. مه‌رجیی ته‌واو + نی. ری‌ککه‌فتنی} + به‌رنا‌ؤ +
ته‌واو که‌ر (ناخی ژیده‌ری)

(5) ئەگەر ته‌واو که‌ری کاری بونا فه‌گوه‌یز ناخی
هه‌فالناخی بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب
فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + ته‌واو که‌ر (ناخی هه‌فالناخی) + کاری
بونی {بنیات+ نی. تا. بوری+ نی. مه‌رجیی ته‌واو+
نی. ری‌ککه‌فتنی}

هه‌می جوړین هه‌فالناخی دبنه ته‌واو که‌ری بونا
فه‌گوه‌یز، بونمونه:

- ئەگەر دلشاد ئه‌سمه‌ر بو، پا نوکه وه‌کی
خوه نه‌مایه. (هن. ره‌نگی)

- ئەگەر چاڤین وی زیق بو، پا نوکه هون
دیتینه. (هن. تايه‌تيا که‌سی)

- ئەگەر خارن تېژ بو، پا نوکه ده‌فئ وان
سوتیه . (هن. تايه‌تيا فيزيکي)

- ئەگەر ئەو مه‌زن بو، پا دا شين بو خوه شول
که‌ن. (هن. ژي)

- ئەگەر کراسی وی کورت بو، پا بوچی
نه‌دگوهوری؟ (هن. دوری)

- ئەگەر که‌ل و په‌لین وان ئه‌رزان بو، پا
بوچی نه‌فروتن؟ (هن. بهای)

- ئەگەر له‌زا ترومبیلی هیدی بو، پا
چه‌وا هند زوو گه‌هشت؟ (هن. له‌زی)

نه‌ری‌کرنا فان رستان ب فی شیوه‌یه:

- ئەگەر دلشاد ئه‌سمه‌ر نه‌بوت، پا نوکه هه‌ر
وه‌کی خوه مایه. (هن. ره‌نگی)

- ئەگەر چاڤین وی زیق نه‌بوت، پا نوکه هون
نه‌دیتینه. (هن. تايه‌تيا که‌سی)

- نه‌گهر نهو بوبته دز، دى ههر هيته گرتن.

نهرىكون دى فى رهنگى بيت:

- نه‌گهر نهو نه‌بوبته دز، ناهيته گرتن.

8) نه‌گهر ته‌واو كهريى كارى بونا فه‌گوهيز گرييا

به‌ند بيت، ههمى جاران گرييا به‌ند پشتى كارى

بونا فه‌گوهيز دهيت و ريزبونا كه‌رهستان د رستيدا

دى ب فى رهنگى بيت:

- بكه‌ر + كارى بونى { بنيات + نى. تا. نهو +

نى. مهرجيبى ته‌واو + نى. ريككه‌فتنى } + به‌رناؤ +

ته‌واو كه‌ر(گرييا به‌ند) بو نمونه:

- نه‌گهر نهو بوبنه ژ گوهداران ، پا بوچى ناهين؟

نهرىزي ب فى رهنگيه:

- نه‌گهر نهو نه‌بوبنه ژ گوهداران ، پا بوچى

ناهين؟

2-2: تافى نهو:

د تافى نهودا دهيته پيشبينىكون كو سى شيوين

كارى بونا فه‌گوهيز هه‌بن، ب فى رهنگى:

2-2-1: تافى نهويى نيژيك:

1) نه‌گهر ته‌واو كهريى كارى بونا فه‌گوهيز نافه‌كى

بونوه‌ران بيت، ريزبونا كه‌رهستان دى ب فى

رهنگى بيت:

- بكه‌ر + كارى بونى { نى. تا. نهو + بنيات + نى.

ريككه‌فتنى } + به‌رناؤ + ته‌واو كه‌ر(نافى بونه‌وه‌ران)

نافين گشتى و نافين تاييه‌تي و نافين كومهل دبنه

ته‌واو كه‌ريى كارى بونا فه‌گوهيز، بو نمونه:

- ده‌رچويين ويى كوليژى دبنه ماموستا. نافى

گشتى

- تو ژى بو مه دبیه نازاد . نافى تاييه‌تي

- نهو دبنه پيشمه‌رگه . نافى كومهل

بو نه‌ري:

- ده‌رچويين ويى كوليژى نابنه ماموستا. نافى

گشتى

- تو ژى بو مه ناييه نازاد . نافى تاييه‌تي

- نهو نابنه پيشمه‌رگه . نافى كومهل

ديسا نافين مه‌عنه‌ويژى دبنه ته‌واو كه‌ر بو

كارى بونا فه‌گوهيز، وه‌كو:

- نهو روژ دبنه بيرهاتن.

نهرىكونا فى رستى ب فى شيوه‌يه:

- نهو روژ نابنه بيرهاتن.

2) نه‌گهر ته‌واو كهريى كارى بونا فه‌گوهيز نافه‌كى

دهمى يان جهى بيت، دى ب فى رهنگى بيت:

- ل ويړى زوى دبته سپيده.

- ويړى دبته ناقار بو وي گوندى.

نهرىكونا كارى د فان رستاندا ب فى شيوى

خاريه:

- ل ويړى زوى نابته سپيده.

- ويړى نابته ناقار بو وي گوندى.

3) نافين كارى دبنه ته‌واو كهريى كارى بونا

فه‌گوهيز و ريزبونا كه‌رهستان د رستيدا دى ب فى

رهنگى بيت:

- بكه‌ر + كارى بونى { نى. تا. نهو + بنيات +

نى. ريككه‌فتنى } + به‌رناؤ + ته‌واو كه‌ر(نافى كارى)

بو نمونه:

- نهو روژ بو مله‌تي دبنه سه‌ر كه‌فتن.

- نهرېكړن ب ښيويه: - له‌زاتيا وي ب ښي ريكي هيدى دبیت. (هن. له‌زى)
- نهرېكړنا ښان رستان ب ښي شيوه‌يه: - نهو روژ بو مله‌تي نابنه سه‌رکه‌ښتن. (هن. له‌زى)
- جلك ب وي دهرمانى سپى نابن. (هن. رهنگى)
- 4) نه‌گهر ناښين كهسى بڼه ته‌واو كهري كارى بونا شه‌گوهيز ريزبونا كه‌ره‌ستان د رستيدا دى ب ښي رهنگى بيت:
- بكه‌ر + كارى بونى {نى. تا. نهو + بنيات + نى. ري‌ككه‌ښتنى} + به‌رناډ + ته‌واو كه‌ر (ناښي كهسى) بو نمونه:
- نهم دبينه نهو. - ماسيڼ ته مه‌زن نابن؟ (هن. ژى)
- بازير ژ وي لايقه به‌رفره نابن. (هن. دورين)
- نهم نابينه نهو. - ل ښي وه‌زى جلك گران نابن. (هن. بهاي)
- 5) نه‌گهر ته‌واو كهري كارى بونا شه‌گوهيز ناښي هه‌ښانښي بيت، ريزبونا كه‌ره‌ستان د رستيدا دى ب ښي رهنگى بيت:
- بكه‌ر + ته‌واو كه‌ر (ناښي هه‌ښانښي) + كارى بونى {نى. تا. نهو + بنيات + نى. ري‌ككه‌ښتنى} ههمى جورين هه‌ښانښي دڼه ته‌واو كهري بونا شه‌گوهيز، بو نمونه:
- جلك ب وي دهرمانى سپى دڼ. (هن. رهنگى)
- دهمى توره دبت، چاښين وي زل دڼ. (هن. تايه‌تيا كهسى)
- زاد پي تيز دبت. (هن. تايه‌تيا فيزيكى)
- ماسيڼ ته مه‌زن دڼ؟ (هن. ژى)
- بازير ژ وي لايقه به‌رفره دبت. (هن. دورين)
- ل ښي وه‌زى جلك گران دڼ. (هن. بهاي)
- كهسى خودان خيال، دبته نقيسه‌ر. - يين وه‌سا دڼه دزيكه‌ر. - نهرېكړنا ښان رستان ب ښي شيوه‌يه: - كهسى خودان خيال نه‌ت، نابته نقيسه‌ر. - يين وه‌سا نابنه دزيكه‌ر. -

ناڤین گشتی و ناڤین تایه‌تی و ناڤین کومه‌ل دبنه

ته‌واو‌که‌ری کارئ بونا فه‌گوهیژ، بو نمونه:

- دهرچویین وی کولیزی یین دبنه ماموستا. ناڤی

گشتی

- توژی یی دبیّه ئازاد بو مه . ناڤی تایه‌تی

- ههمی یین دبنه پیشمه‌رگه . ناڤی کومه‌ل

بو نه‌ری ب فی شیوه‌یه:

- دهرچویین وی کولیزی نابنه ماموستا. ناڤی

گشتی

- توژی نابیه ئازاد بو مه . ناڤی تایه‌تی

- ههمی نابنه پیشمه‌رگه . ناڤی کومه‌ل

دیسا ناڤین مه‌عنه‌ویژی دبنه ته‌واو‌که‌ر بو کارئ

بونا فه‌گوهیژ، وه‌کو:

- نه‌و روژ یین دبنه بیره‌اتن.

نه‌ریکونا فی رستی ب فی شیوه‌یه:

نه‌و روژ نابنه بیره‌اتن.

(2) نه‌گه‌ر ته‌واو‌که‌ری کارئ بونا فه‌گوهیژ نافه‌کی

دهمی یان جهی بیت، دی ب فی ره‌نگی بیت:

- ل وی‌ری یا دبنه سپیده.

- وی‌ری یی دبنه ئاقار بو وی گوندی.

نه‌ریکونا کاری د فان رستاندا ب فی شیوی

خاریه:

- ل وی‌ری نابته سپیده.

- وی‌ری نابته ئاقار بو وی گوندی.

(3) ناڤین کاری دبنه ته‌واو‌که‌ری کارئ بونا فه‌گوهیژ

و ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب فی ره‌نگی

بیت:

(7) نه‌گه‌ر ته‌واو‌که‌ری کارئ بونا فه‌گوهیژ ناڤی

ژی‌ده‌ری بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دی ب

فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارئ بونی { نی. تا. نه‌و + بنیات +

نی. ری‌ککه‌شتی } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌که‌ر(ناڤی

ژی‌ده‌ری)

- یین وی دبنه په‌ق.

نه‌ریکون دی ب فی ره‌نگی بیت:

- یین وی نابنه په‌ق.

(8) نه‌گه‌ر ته‌واو‌که‌ری کارئ بونا فه‌گوهیژ گرییا

به‌ند بیت، ههمی جارن گرییا به‌ند پشتی کارئ

بونا فه‌گوهیژ دهیّت و ریژبونا که‌ره‌ستان د رستیدا

دی ب فی ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارئ بونی { نی. تا. دهیّت +

بنیات + نی. ری‌ککه‌شتی } + به‌رنا‌ف +

ته‌واو‌که‌ر(گرییا به‌ند) بو نمونه:

- هوین هه‌رگا‌ف دبنه ژ گوهداران.

نه‌ریکونزی دی بیته:

- هوین هه‌رگا‌ف نابنه ژ گوهداران.

2-2-2: تافی نه‌وی به‌رده‌وام:

(1) نه‌گه‌ر ته‌واو‌که‌ر ناڤی بونه‌وه‌ران بیت، د تافی

نه‌وی به‌رده‌وامدا که‌ره‌ستین رستی ب فی ره‌نگی

ریژ دبن:

- بکه‌ر + نی. نف. نی‌ر و می (ی / ا) یان نی.

کومی (ین/ید/د/یت) + کارئ بونی { نی. تا. نه‌و

+ بنیات + نی. ری‌ککه‌شتی } + به‌رنا‌ف +

ته‌واو‌که‌ر(ناڤی بونه‌وه‌ران)

- بکەر + نی.نف. نیږ و می (ی / ا) یان نی. کومی (ین/ید/د/یت) + کاری بونی } نی. تا. نهو + بنیات + نی.ریککه‌فتنی } + بهرناؤ + ته‌واو کەر (ناقئ کاری) بو نمونه:
- نهو روژین دبنه سەر که‌فتن. نه‌ریکرا ئان رستان ب فی شیوه‌یه:
- نهو روژ نابنه سەر که‌فتن.
- (4) ده‌می ناقین که‌سی دبنه ته‌واو کەر بو کاری بونا فه‌گوهیز، ریژبونا کهره‌ستان د رستیدا دئ ب فی ره‌نگی بیت:
- بکەر + نی.نف. نیږ و می (ی / ا) یان نی. کومی (ین/ید/د/یت) + کاری بونی } نی. تا. نهو + بنیات + نی.ریککه‌فتنی } + بهرناؤ + ته‌واو کەر (ناقئ که‌سی) بو نمونه: - نهوین دبنه ئهم د فی شولیدا. نه‌ریکرا ئان رستان ب فی شیوه‌یه:
- نهو نابنه ئهم د فی شولیدا.
- (5) نه‌گەر ته‌واو کهری کاری بونا فه‌گوهیز ناقئ هه‌قالناقئ بیت، ریژبونا کهره‌ستان د رستیدا دئ ب فی ره‌نگی بیت:
- بکەر + نی.نف. نیږ و می (ی / ا) یان نی. کومی (ین/ید/د/یت) + ته‌واو کەر (ناقئ هه‌قالناقئ) + کاری بونی } نی. تا. نهو + بنیات + نی.ریککه‌فتنی }
- هه‌می جورین هه‌قالناقئ دبنه ته‌واو کهری بونا فه‌گوهیز، بو نمونه:
- نهو جلیک یین (ید) سپی دبن. (هن. ره‌نگی)
- چاقین وی یین زل دبن. (هن. تایبه‌تیا که‌سی)
- زادی پی تیز دبت. (هن. تایبه‌تیا فیزیکی)
- ماسیین ته یین (ید) مه‌زن دبن؟ (هن. ژی)
- باژیر ژ وی لایقه یی به‌رفره دبت. (هن. دوربی)
- ل فی وهرزی جلیک یین گران دبن. (هن. بهای)
- له‌زا وی یا هیدی دبیت. (هن. له‌زی)
- نه‌ریکرا ئان رستان ب فی شیوه‌یه:
- نهو جلیک سپی نابن. (هن. ره‌نگی)
- چاقین وی زل نابن. (هن. تایبه‌تیا که‌سی)
- زاد پی تیز نابت. (هن. تایبه‌تیا فیزیکی)
- ماسیین ته مه‌زن نابن؟ (هن. ژی)
- باژیر ژ وی لایقه به‌رفره نابت. (هن. دوربی)
- ل فی وهرزی جلیک گران نابن. (هن. بهای)
- له‌زا وی هیدی نابیت. (هن. له‌زی)
- (6) نه‌گەر ته‌واو کهری کاری بونا فه‌گوهیز ناقئ بکهری بیت، ریژبونا کهره‌ستان د رستیدا دئ ب فی ره‌نگی بیت:
- بکەر + نی.نف. نیږ و می (ی / ا) یان نی. کومی (ین/ید/د/یت) + کاری بونی } نی. تا. نهو + بنیات + نی.ریککه‌فتنی } + بهرناؤ + ته‌واو کەر (ناقئ بکهری) بو نمونه:
- نه‌وژی یی دبتته نقیسهر.
- نهو یین دبنه دزیکهر.
- نه‌ریکرا ئان رستان ب فی شیوه‌یه:
- نهو نابته نقیسهر.

– څه نابنه دزيكهر.

(7) څه گهر ته واو كهړئ كارئ بونا څه گوهيژ ناڅي

ياسای:

بکهر + ته واو كهړ(ناڅي هه فالناڅي) + كارئ بوني
{ ني. تا. نهو + بنيات + څه. ته واويي + ني.

ژيډهري بيت، ريز بونا كه رهستان د رستيډا دي ب
څي رهنگي بيت:

ريككه څټني {

– بکهر + ني. نف. نيرو مي (ي / ا) يان ني.

((څه سپيكتا ته واويي د تافي نهودا ب تني تايبه ته
ب كارئ بيهيژ څه. د شيوې څه ريډا څه سپيكتا
ته واويي نادهر كه څټي، چونكي بنياتژي
نادهر كه څټي. څانكو پيكيه پين كارئ نه ته واو ب څي
رهنگي ريز دبن:

كومئ (پن/يډ(د)/يت) + كارئ بوني { ني. تا. نهو
+ بنيات + ني. ريككه څټني } + بهرناڅ +
ته واو كهړ(ناڅي ژيډهري)
– پين وي پين دبنه په ق.
نهر يكرن دي ب څي رهنگي بيت:

(ني. تا. نهو + بنيات + څه. ته واويي + ني.
ريككه څټني) $\emptyset + \emptyset + \emptyset + \emptyset$ م/ي/ه /ين/ن/ن
{ څه پييره : بائيز عمر و څيان ابراهيم، 2017 : 136 }
بو نمونه:

– پين وي نابنه په ق.
(8) څه گهر ته واو كهړئ كارئ بونا څه گوهيژ گرييا
به نډ بيت، هه مي جار ان گرييا به نډ پستي كارئ
بونا څه گوهيژ دهيت و ريز بونا كه رهستان د رستيډا
دي ب څي رهنگي بيت:

– څه زيره كم.
– څه قه له ون.
– څه ره شه.

– بکهر + ني. نف. نيرو مي (ي / ا) يان ني.
كومئ (پن/يډ(د)/يت) + كارئ بوني { ني. تا. نهو
+ بنيات + ني. ريككه څټني } + بهرناڅ +
ته واو كهړ(گرييا به نډ) بو نمونه:

بو نهر يژي ب څي ياساي دهيت ه نهر يكرن:
بکهر + ته واو كهړ(ناڅي هه فالناڅي) + كارئ
بوني { ني. نهرئ + بنيات + څه. ته واويي +
ني. ريككه څټني }

– هوين هه رگاڅ پين دبنه ژ گوهداران.
نهر يكرنژي دي بيته:

– څه زيره ك نيমে (14).
– څه قه له ونين.
– څه رهش نيه.

– هوين هه رگاڅ نابنه ژ گوهداران.
3-2-2: تافي نهويي ته واو:

ب څي شيوه ي څه ري و نهر يكرنا كارئ بونا
څه گوهيژ وه كو څه ري و نهر يكرنا كارئ بونا
بونه تيبه، جوداهي د ناقه را واندا ب ريبا هاتا

د تافي نهودا هه مي حاله تين (ته واو كهړ) د چي ته
پستي كارئ نادهر كه څټن، چونكي پيډڅي ب
دهر كه څټنا بنياتينه، به لي ته واو كهړئ بهري كارئ

نیشانیڼ نفشی و کومکرنی پستی بکهری
 دهیته‌کرن، وه‌کو:

– ئەز (ی) زیره‌کم. – ئەزا زیره‌ک نیمه. بونا بونه‌تی
 – ئەز زیره‌کم. – ئەز زیره‌ک نیمه. بونا فه‌گوهیز
 خه‌لکی ده‌قه‌رین زاخو و دهوکی نیشانا نه‌ری (نه)
 بو بونا فه‌گوهیز ب یاسایی فه‌گوهازتنی فه‌دگوهیزن
 بو به‌ری ته‌واو‌که‌ری بو جودا‌کرن ژ بونا بونه‌تی،
 ب فی ره‌نگی:

– ئەز نه زیره‌کم. (بونا فه‌گوهیز)
 – ئەو نه قه‌له‌ون.
 – ئەو نه ره‌شه.

ل هنده‌ک ده‌قه‌ران بو بونا بونه‌تیژی نیشانا نه‌ری
 فه‌دگوهیزن بو به‌ری نیشانیڼ نفشی و کومکرنی،
 ب فی ره‌نگی:

– ئەز نه یا زیره‌کم / ئەز نه یی زیره‌کم. (بونا
 بونه‌تی)
 – ئەو نه یین (د) قه‌له‌ون.
 – ئەو نه یا ره‌شه. / ئەو نه یی ره‌شه.

3-2: تافی دهیت:
 تافی دهیت سی مود هه‌نه:

1-3-2: مودی راگه‌هاندنی:
 (1) ئەگه‌ر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیز نافه‌کی
 بونه‌وه‌ران بیت، ریزبونا که‌ره‌ستان دئ ب فی
 ره‌نگی بیت:

– بکهر + کارێ بونی {نی. تا. دهیت⁽¹⁵⁾ +
 بنیات + نی. ریککه‌فتنی } + به‌رناڤ + ته‌واو‌که‌ر (نافی
 بونه‌وه‌ران)

نایڼ گشتی و نایڼ تایبه‌تی و نایڼ کومه‌ل دبنه
 ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیز، بو نمونه:

– ئەو دئ هه‌یامه‌ کادی بته به‌رپرس. نافی گشتی
 – تو ژی دئ بو مه بیه ریبه‌ر؟ نافی تایبه‌تی
 – ئەز دئ بیه پیشمه‌رگه. نافی کومه‌ل
 بو نه‌ری:

– ئەو هه‌یامه‌ کادی نابته به‌رپرس. نافی گشتی
 – تو ژی بو مه نابیه ریبه‌ر. نافی تایبه‌تی
 – ئەز نابمه پیشمه‌رگه. نافی کومه‌ل

دیسا نایڼ مه‌عنه‌ویژی دبنه ته‌واو‌که‌ر بو کارێ
 بونا فه‌گوهیز، وه‌کو:

– خوزیڼ مه دئ بته خه‌ون.
 نه‌ریک‌رنا فی رستی ب فی شیوه‌یه:

– خوزیڼ مه نابته خه‌ون.
 (2) ئەگه‌ر ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا فه‌گوهیز نافه‌کی
 ده‌می یان جهی بیت، دئ ب فی ره‌نگی بیت:

– فی‌ری دئ بته خارنگه‌ه.
 – نوکه دئ بته شه‌ڤ.
 نه‌ریک‌رنا کارێ د فان رستاندا ب فی شیوی
 خارییه:

– فی‌ری نابته خارنگه‌ه.
 – نوکه نابته شه‌ڤ.

(3) نایڼ کارێ دبنه ته‌واو‌که‌ری کارێ بونا
 فه‌گوهیز و ریزبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دئ ب فی
 ره‌نگی بیت:

- بکەر + کارى بونى } نى. تا. دهيت +
 بنيات + نى. ريککهفتنى { + بهرناؤ + تهواو کەر(نافى
 کارى)
 بو نمونه:
 - ساله کا دى دى بته سهرهلدان.
 نهريکرا فاني رستي ب فى شيويه:
 - ساله کا دى نابته سهرهلدان.
 (4) نه گەر نافي کسى بينه تهواو کەرى فى کارى،
 دى ب فى رهنكى بيت:
 - بکەر + کارى بونى } نى. تا. دهيت + بنيات +
 نى. ريککهفتنى { + بهرناؤ + تهواو کەر(نافى کسى)
 بو نمونه:
 - پاشى، تو دى بيه ئو.
 نهريکرا فاني رستان ب فى شيويه:
 - پاشى، تو نابيه ئو.
 (5) نه گەر تهواو کەرى کارى بونا فه گوھيز نافي
 هه فالنافى بيت، ريزبونا کەر رستان د رستي دا دى ب
 فى رهنكى بيت:
 - بکەر + تهواو کەر(نافى هه فالنافى) + کارى
 بونى } نى. تا. دهيت + بنيات + نى. ريککهفتنى
 {
 هه مى جورين هه فالنافى دبنه تهواو کەرى بونا
 فه گوھيز، بو نمونه:
 - جلك دى سپى بن. (هن. رهنكى)
 - دفنا وى دى خار بت. (هن. تايه تيا کسى)
 - کەش وههوا دى گهرم بت. (هن. تايه تيا
 فيزيكى)
 - بچويک دى مهزن بن. (هن. ژى)
 - سوحه تا وان دى دريژ بت. (هن. دورى)
 - زيړ دى گران بت. (هن. بهاي)
 - لهزا وى دى هيدي بت. (هن. لهزى)
 نهريکرا فاني رستان ب فى شيويه:
 - جلك سپى نابن. (هن. رهنكى)
 - دفنا وى خار نابت. (هن. تايه تيا کسى)
 - کەش وههوا گهرم نابت. (هن. تايه تيا فيزيكى)
 - بچويک مهزن نابن. (هن. ژى)
 - سوحه تا وان دريژ نابت. (هن. دورى)
 - زيړ گران نابت. (هن. بهاي)
 - لهزا وى هيدي نابت. (هن. لهزى)
 (6) نه گەر تهواو کەرى کارى بونا فه گوھيز نافي
 بکەرى بيت، د رستي دا دى ب فى رهنكى بيت:
 - بکەر + کارى بونى } نى. تا. دهيت + بنيات +
 نى. ريککهفتنى { + بهرناؤ + تهواو کەر(نافى
 بکەرى) بو نمونه:
 - ما دى بيه بکوژ!
 نهريکرا فاني رستان ب فى شيويه:
 - تو هوسا نابيه بکوژ؟
 (7) نه گەر تهواو کەرى کارى بونا فه گوھيز نافي
 ژندهرى بيت، ريزبونا کەر رستان د رستي دا دى ب
 فى رهنكى بيت:
 - بکەر + کارى بونى } نى. تا. دهيت + بنيات +
 نى. ريککهفتنى { + بهرناؤ + تهواو کەر(نافى
 ژندهرى)
 - ما، شولا وه دى هەر بته رهؤ.

نهریکرن دى ب فى رهنگى بيت:

— نه گهر بینه پيشمه رگه، باشه. نافى کومهل

- شولا وه ههر نابته رهؤ.

بو نه رى:

- هه که نهز نه بجه نوشدار، دى چهوا وه ساخ
که م.

(8) نه گهر تهواو که رى کارى بونا فه گو هیز گرییا
به ند بیت، هه می جار ان گرییا به ند پشتی کارى بونا
فه گو هیز دهیت و ریژبونا که رهستان د رستیدا دى
ب فى رهنگى بيت:

نافى گشتی

— نه گهر نهز نه بجه نازى، توژى نابیه له یلا.

نافى تابه تی

- بکه ر + کارى بونى { نى. تا. دهیت + بنیات +
نى. ری ککه فتنى } + بهرناؤ + تهواو که ر (گرییا به ند)
بو نمونه:

- نه گهر نه بینه پيشمه رگه، نه باشه.

- نه م دى بینه ژ گوهداران.

دیسا نافی ن مهنه ویژى دبنه تهواو که ر بو کارى

نهریکرن ژى دى بیته:

بونا فه گو هیز، وه کو:

- نه م نابینه ژ گوهداران.

- دور نیه، نهو روژ بینه خواه شی.

2-3-2: مودى مهرجى:

نهریکرنا فى رستى ب فى شیوهیه:

نیشانا مهرجى د تافى دهیتدا (ب) ه و ل جهی
(نى. تا. دهیت) دهیت، ب فى رهنگى:

- دور نیه، نهو روژ نه بینه خواه شی.

{ نى. مهرجى + بنیات + نى. ری ککه فتنى }

(2) نه گهر تهواو که رى کارى بونا فه گو هیز نافه کى

(1) نه گهر تهواو که رى کارى بونا فه گو هیز نافه کى
بونوهوران بیت، ریژبونا که رهستان دى ب فى
رهنگى بيت:

دهمی یان جهی بیت، دى ب فى رهنگى بيت:

- خوزى فیرو بته هول، دا بهر فرهه بت.

- هه که دهوام بته نیفرو، بومه باشه.

بکه ر + کارى بونى { نى. مهرجى + بنیات + نى.
ری ککه فتنى } + بهرناؤ + تهواو که ر (نافى بونه وهران)

نهریکرنا کارى د فان رستاندا ب فى شیوى

خارییه:

- خوزى فیرو نه بته هول.

- هه که دهوام نه بته نیفرو، بومه باشه.

نافین گشتی و نافی ن تابه تی و نافی ن کومهل دبنه
تهواو که رى کارى بونا فه گو هیز، بو نمونه:

(3) نافی ن کارى دبنه تهواو که رى کارى بونا

- هه که نهز بجه نوشدار، دى وه ساخ که م.

فه گو هیز و ریژبونا که رهستان د رستیدا دى ب فى

نافى گشتی

رهنگى بيت:

— نه گهر نهز بجه نازى، توژى دى بیه له یلا.

نافى تابه تی

- بکهر + کارى بونى { نى.مه‌رجى + بنیات + نى. ریککه‌فتنى } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌کهر (ناڤى کارى) بو نمونه:
- ئیشه‌لا، ببتنه سه‌ره‌لداڻ.
- نهریکرنا ب ڤى شیوه‌یه:
- ئیشه‌لا، نه‌بته سه‌ره‌لداڻ.
- 4) ئه‌گهر ته‌واو‌کهرى کارى بونا ڤه‌گوهیژ ناڤین که‌سى بت، دى ب ڤى ره‌نگى بیت:
- بکهر + کارى بونى { نى.مه‌رجى + بنیات + نى. ریککه‌فتنى } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌کهر (ناڤى که‌سى) بو نمونه:
- خوزى، ئه‌کته‌ر ببتنه ئه‌و.
- نهریکرنا ڤى رستى ب ڤى شیوه‌یه:
- خوزى، ئه‌کته‌ر نه‌بته ئه‌و.
- 5) ئه‌گهر ته‌واو‌کهرى کارى بونا ڤه‌گوهیژ ناڤى هه‌ڤالناڤى بیت، ریزبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دى ب ڤى ره‌نگى بیت:
- بکهر + ته‌واو‌کهر (ناڤى هه‌ڤالناڤى) + کارى بونى { نى.مه‌رجى + بنیات + نى.ریککه‌فتنى }
- هه‌مى جورین هه‌ڤالناڤى دبنه ته‌واو‌کهرى بونا ڤه‌گوهیژ، بو نمونه:
- خوزى هوین ره‌ش بن. (هن. ره‌نگى)
- نه‌کو پین وه له‌نگ بن. (هن. تایه‌تیا که‌سى)
- چ گاڤا دونیا سار بیت، ئه‌و ژ مال ده‌رنا‌که‌ڤن. (هن. تایه‌تیا فیزیکی)
- دویر نیه، ئه‌وژى مه‌زن بیت. (هن. ژى)
- چیدبیت، ئه‌و کراس فره‌ه بیت. (هن. دوری)
- ئه‌گهر ته‌واو‌کهرى کارى بونا ڤه‌گوهیژ ناڤى بکهرى بیت، ریزبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دى ب ڤى ره‌نگى بیت:
- بکهر + کارى بونى { نى.مه‌رجى + بنیات + نى. ریککه‌فتنى } + ته‌واو‌کهر (ناڤى بکهرى) بو نمونه:
- ما تو بیژى، ئه‌و ببتنه نقیسه‌ر؟
- خودى نه‌که‌ت، ئه‌و ببتنه جگار کیش.
- نهریکرنا ڤان رستان ب ڤى شیوه‌یه:
- ما تو بیژى، ئه‌و نه‌بته نقیسه‌ر؟
- خودى بکه‌ت، ئه‌و نه‌بته جگار کیش.
- 7) ئه‌گهر ته‌واو‌کهرى کارى بونا ڤه‌گوهیژ ناڤى ژیده‌رى بیت، ریزبونا که‌ره‌ستان د رستیدا دى ب ڤى ره‌نگى بیت:
- دویر نیه، ئه‌وژى مه‌زن بیت. (هن. ژى)
- چیدبیت، ئه‌و کراس فره‌ه بیت. (هن. دوری)

ناڤین گشتی و ناڤین تایه‌تی و ناڤین کومه‌لژی
دبئه ته‌واو که‌ری کارئ بونا فه‌گوهیز، بو نمونه:
- ببه/ببئه نوشدار. ناڤی گشتی
- ببه/ببئه دلشاد. ناڤی تایه‌تی
- ببه/ببئه پیشمه‌رگه. ناڤی کومه‌ل
بو نه‌ریکرنی:

- نه‌به/نه‌بئه نوشدار.

- نه‌به/نه‌بئه دلشاد.

- نه‌به/نه‌بئه پیشمه‌رگه.

ئه‌گه‌ر ناڤین مه‌عنه‌وی ببئه ته‌واو که‌ر بو کارئ
بونا فه‌گوهیز، دی ب فی ره‌نگی بت:

- ببه/ببئه خه‌ون.

نه‌ریکرنی فی رستی ب فی شیوه‌یه:

- نه‌به/نه‌بئه خه‌ون.

(2) ئه‌گه‌ر ته‌واو که‌ری کارئ بونا فه‌گوهیز نافه‌کی
ده‌می یان جهی بیت، دی ب فی ره‌نگی بیت:

- بو وان ببه/ببئه عهد. (ناڤی جهی)

- بو مله‌تی ببه/ببئه سپیده. (ناڤی ده‌می)

نه‌ریکرنی کارئ د فان رستاندا ب فی شیوی
خاریه:

- بو وان نه‌به/نه‌بئه عهد.

- بو مله‌تی نه‌به/نه‌بئه سپیده.

(3) ناڤین کارئ دبئه ته‌واو که‌ری کارئ بونا
فه‌گوهیز هه‌ر وه‌کو ناڤین بونه‌وه‌ران ریژبونا
که‌ره‌ستان د رستی دی ب فی ره‌نگی بیت:

بکه‌ر + کارئ بونی {نی.مه‌رجی + بنیات + نی.

ریککه‌فتنی} + به‌رناڤ + ته‌واو که‌ر (ناڤی ژیده‌ری)

- دب، ئه‌فه‌بته دز.

نه‌ریکرن دی ب فی ره‌نگی بیت:

- دب، ئه‌فه‌بته دز.

(8) ئه‌گه‌ر ته‌واو که‌ری کارئ بونا فه‌گوهیز گرییا به‌ند
بیت، هه‌می جارن گرییا به‌ند پشتی کارئ بونا
فه‌گوهیز ده‌یت و ریژبونا که‌ره‌ستان د رستی دی
ب فی ره‌نگی بیت:

بکه‌ر + کارئ بونی {نی.مه‌رجی + بنیات + نی.

ریککه‌فتنی} + به‌رناڤ + ته‌واو که‌ر (گرییا به‌ند)

بو نمونه:

- دویر نیه، ئه‌و ببته ژ گوهداران.

نه‌ریکرن دی فی ره‌نگی بیت:

- دویر نیه، ئه‌و نه‌بته ژ گوهداران.

3-3-2: مودی فه‌رمانی:

د کارئ فه‌رمانیدا نیشانا تایه‌ت یا مودی
فه‌رمانی (ب) ه‌کو ئه‌وژی وه‌کی نیشانا مه‌رجی ل
جهی (نی.تا.ده‌یت) و ل ده‌سپیکئی ده‌یت و پاشی
بنیاتی کارئ و نیشانین ریککه‌فتنی. ب فی ره‌نگی:

{نی.فه‌رمانی + بنیات + نیشانین ریککه‌فتنی (ه/ن)}

(1) ئه‌گه‌ر ته‌واو که‌ری کارئ بونا فه‌گوهیز نافه‌کی
بونه‌وه‌ران بیت، ریژبونا که‌ره‌ستان دی ب فی
ره‌نگی بیت:

- بکه‌ر + کارئ بونی {نی.فه‌رمانی + بنیات +

نیشانین ریککه‌فتنی (ه/ن)} + به‌رناڤ (16) +

ته‌واو که‌ر (ناڤی بونه‌وه‌ران)

- بکەر + کارى بونى {نى.فەرمانى + بنیات +
 نیشانیڻ ریڙککه‌فتنى (ه/ن) + بهرناڤ +
 تہواو کەر(ناڤى کارى) بو نمونہ:
 - بو دوژمنان ببه/ببنہ مرن.
 نہریکرنان فان رستان ب فى شیوہیہ:
 - بو مله‌تی نہبہ/ نہبنہ مرن.
 (4) ناڤین کہسى ژى دبہ تہواو کهرى کارى بونا
 ڤہ گوہیژ و ریژبونا کەرہستان د رستیدا دى ب فى
 رہنگى بیت:
 - بکەر + کارى بونى {نى.فەرمانى + بنیات +
 نیشانیڻ ریڙککه‌فتنى (ه/ن) + بهرناڤ +
 تہواو کەر(ناڤى کہسى) بو نمونہ:
 - ببه/ببنہ ئہو.
 نہریکرن ب فى شیوہیہ:
 - نہبہ/نہبنہ ئہو.
 (5) ئہ گەر تہواو کهرى کارى بونا ڤہ گوہیژ ناڤى
 ھہ‌فالناڤى بیت، ریژبونا کەرہستان د رستیدا دى ب
 فى رہنگى بیت:
 - بکەر + تہواو کەر(ناڤى ھہ‌فالناڤى) + کارى
 بونى {نى.فەرمانى + بنیات + نیشانیڻ ریڙککه‌فتنى}
 (ه/ن)
 ھہمى جورین ھہ‌فالناڤى دبہ تہواو کهرى بونا
 ڤہ گوہیژ، بو نمونہ:
 - شین ببه/بن. (ھن. رہنگى)
 - باش ببه/بن. (ھن. تاییہ‌تیا کہسى)
 - زہلال ببه/بن. (ھن. تاییہ‌تیا فیزیکی)
 - نوى ببه/بن. (ھن. ژى)
 - زراڤ ببه/بن. (ھن. دوری)
 - گران ببه/بن. (ھن. بھای)
 - ھیدی ببه/ھیدی بن. (ھن. لہ‌زى)
 نہریکرنان فان رستان ب فى شیوہیہ:
 - شین نہبہ/ نہبن.
 - باش نہبہ/ نہبن.
 - زہلال نہبہ/ نہبن.
 - نوى نہبہ/ نہبن.
 - زراڤ نہبہ/ نہبن.
 - گران نہبہ/ نہبن.
 - ھیدی نہبہ/ نہبن.
 (6) ئہ گەر تہواو کهرى کارى بونا ڤہ گوہیژ ناڤى
 بکهرى بیت، ریژبونا کەرہستان د رستیدا دى ب
 فى رہنگى بیت:
 - بکەر + کارى بونى {نى.فەرمانى + بنیات +
 نیشانیڻ ریڙککه‌فتنى (ه/ن) + بهرناڤ + تہواو کەر
 (ناڤى بکهرى) بو نمونہ:
 - ببه/ببنہ نقیسہر.
 نہریکرنان فان رستان ب فى شیوہیہ:
 - نہبہ/نہبنہ نقیسہر.
 (7) ئہ گەر تہواو کهرى کارى بونا ڤہ گوہیژ ناڤى
 ژیدہرى بیت، ریژبونا کەرہستان د رستیدا دى ب
 فى رہنگى بیت:
 - بکەر + کارى بونى {نى.فەرمانى + بنیات +
 نیشانیڻ ریڙککه‌فتنى (ه/ن) + بهرناڤ +
 تہواو کەر(ناڤى ژیدہرى)
 - بو وان ببه/ببنہ دہستپیک.

نهری‌کرن دی فی رهنگی بیت:

- بو وان نه‌به/نه‌بنه ده‌سپیک .

8) نه‌گهر ته‌واو‌کهری کارئ بونا فه‌گوهیز گرییا به‌ند بیت، ههمی جاران گرییا به‌ند پشتی کارئ بونا فه‌گوهیز دهیت و ریژبونا کهره‌ستان د رستیدا دی ب فی رهنگی بیت:

- بکهر + کارئ بونی { نی. فه‌رمانئ + بنیات + نیشانیین ری‌ککه‌فتنی (ه/ن) } + به‌رنا‌ف + ته‌واو‌کهر (گرییا به‌ند) بو نمونه:

- بیه/بینه ژ گوهداران.

نهریژی ب فی رهنگیه:

- نه‌به/نه‌بنه ژ گوهداران.

نه‌نجام

1- کارئ بیهیزی فه‌گوهیز دهربرینی ژ ههمی تافیین کاری و جورین وان د زمانی کوردیدا دکه‌ت.

2- ههمی جورین نافی (نافی بونه‌وه‌ران) نافی تشتان، نافی ده‌می، نافی جهی، نافی مه‌عنه‌وی)، نافی هه‌فالنافی، نافی کاری، نافی که‌سی، نافی ژیده‌ری(چاوگی)، نافی بکهری) دشین بینه ته‌واو‌کهر بو کارئ بیهیزی فه‌گوهیز بتنی(نافی به‌رکاری) نه‌بت.

3- ههمی جورین نافی ل پشتی کارئ بونا فه‌گوهیز وه‌کو ته‌واو‌کهر دهین، ژبلی نافی هه‌فالنافی کول به‌ری کاری دهیت.

4- گرییا به‌ندژی دبت ته‌واو‌کهر بو کارئ بیهیزی فه‌گوهیز و ههمی جاران ل پشت کاری دهیت.

په‌راویز

- (1) (أ) ئانکو (بکهر) و (ب) ئانکو (ته‌واو‌کهر)
- (2) بو بونا بونه‌تی ژئ نافی هه‌فالنافی به‌ری کارئ بونی دهیت، بو جوداکرنا وی ژ بونا فه‌گوهیز " نیشانیین نفسی و کومکرنئ (ی)، ا ، ین) پشتی بکهری دهین. وه‌ک: نازدارا زیره‌ک بو. (بونا بونه‌تی)
- (3) ژ به‌رکو به‌رنا‌فی (ه) به‌رنا‌فه‌کی ب ئاره‌زویه و یی لاوازه" دشیت ل گهل به‌رنا‌فه‌کی دی دهرکه‌فیت
- (4) بو پیژانیین پتر ل سهر جورین تاف و نه‌سپیکتان، بنیره: بائیز عومه‌ر، 1999)
- (5) د رستا (باشئ مه بو ئازاد) دا به‌رنا‌فی (ه) هاتیه‌لادان، چونکی کارئ (بو) ب پیتا بزوین دوماهیک هاتیه.
- (6) 1 (بو پیژانیین ل سهر جورین نافی، بنیره: بائیز عومه‌ر، 2005):
- (5)
- (7) بو پیژانیین پتر ل سهر جورین هه‌فالنافی بنیره: فیان ئی‌راهم عه‌لی نیبو، 2008: { 29-37 }
- (8) ل فییری ژبه‌ر کو دو شیوین (بو) د کاریدا دیاردین، د گوتیدا (بو) یا ئیکئ دبیته (ب) بو سفککرنئ، وه‌کو: - (بو بو) دبیته (بو)
- (9) ل فییدری به‌رنا‌ف (ه) یه و پاشپرتکا نه‌سپیکتا ته‌واویژی (ه) یه، هر دو دی بنه ئیک .
- (10) د گو‌فرا به‌هدینیدا د راگه‌هاندنا روتدا نیشانیین نفسی و کومکرنئ ل شوینا پاشپرتکا ته‌واویژی دهین د نه‌ریدا. { بنیره: بائیز عمر احمد، 1999: 41 }
- (11) (ی) نیشانا نفسی نیره د راگه‌هاندنا روتدا ل شوینا پاشپرتکا ته‌واویژی هاتیه د نه‌ریدا (کو د ئاخفتنا خه‌لکی گو‌فرا به‌هدینیدا دهیت‌دهربرین) به‌لی د شیوی نه‌ریدا دهرناکه‌فیت.
- (12) ل فییریژی (بو با) د گوتیدا بو سفککرنئ دبیته (با). { بنیره: بائیز عمر احمد، 1999: 40 }
- (13) ل فییریژی بو سفککرنئ (بو بونه) دبیته (بینه).
- (14) ((نیشانا نه‌ری د تافی نه‌ودا (نا) یه ده‌می (نی. تا. نه‌و) دحه‌لییه‌ دنا‌فدا، به‌لی د شیوی تافی نه‌ودا چونکی (نی. تا. نه‌و) بویه (Ø)، ژبه‌ره‌ندی نیشانا نه‌ری (نه) یه‌وه‌کی یا تافی بوری، ده‌می نه‌سپیکتا ته‌واویژی (یه) ل دو‌یقرا دهیت فونیمین (ه) و (ی) کوم دین) نه + یه) ب فی چهن‌دی (ه) ژ به‌ر یاسایی لادانی دکه‌فیت، هوسا ژ

- نیشانا نه‌ری (ن) دمینیته و دبیتته (نیه)، به‌لی نیشانین ریککه‌فتنی نه‌سپیکتا ته‌واوین دهمن، له‌ورا بوکه‌سی ئیککی کت دبیتته (نیمه) و بوکه‌سی دوی کت دبیتته (نی) چونکی (ه) یا نه‌سپیکتا ته‌واوین (یه) ف‌ بهر یاساین لادانی دکه‌فیت...)) { بئیره: بائیز عمر و فیان ابراهیم، 2017: 137 }
- (15) نیشانا تافی دهیت تایه‌تیه‌کا هه‌ی نه‌وژی هه‌می ده‌مان جهی خوه دهیلیت و دهیتته‌فه‌گوه‌ازتن بو پستی (بکه‌ری) رستی.
- (16) 1 ل فی دوی نه‌گه‌ر فه‌رمان بو که‌سی دوی یی کت بت، دی نیشانا ریککه‌فتنی (ه) یا که‌سی و به‌رنا ف‌ به‌ ئیک.
- ### ژیدهر
- بائیز عومهر نه‌حه‌ده (1999) تینس له‌ دایالیکتی ژووروی زمانی کوردیدا "گوفه‌ری بادینی"، نامه‌ی ماسته‌ر، کوليجی ناداب، زانکوی سه‌لا‌حه‌ددین، هه‌ولیر.
- _____ (2005) جوره‌کانی ناو له‌ شیوه‌ی ژوروی زمانی کوردیدا، گوفه‌را زانکویا دهوک، پهره‌ندا (8)، ژ 2، کانونا ئیککی.
- _____ (2005) ده‌رپینی ریژه له‌ دایالیکتی ژووروی زمانی کوردیدا ((گوفه‌ری بادینی))، نامه‌ی دکتورا، کوليجی زمان، زانکوی سه‌لا‌حه‌ددین، هه‌ولیر.
- بائیز عمر احمد و فیان ابراهیم علی (2017) کاری بیه‌زی بونه‌تی، گوفارا زانکویا دهوک، پهره‌ندا (20)، ژ (1)، بپ 115-149
- سه‌گفان ئبراهیم محو (2012) جه‌گوه‌ورینا پیکه‌تین رستی د ناخفتنا باژی‌ری دهوکیدا، ناما ماسته‌ری، کولیرا زانکویا دهوک.
- عبدالوهاب خالد موسا (2000) ریژمانی (بون و هه‌بون) له‌ کوردیدا، نامه‌ی ماجستیر، کوليجی ناداب، زانکوی سه‌لا‌حه‌ددین، هه‌ولیر،
- فیان ئبراهیم علی ئیو (2008) تایه‌تیین هه‌فالنافی د زمانی کوردیدا (دایالیکتا سه‌ری - گوفه‌را به‌هدینی)، ناما ماسته‌ری، کولیرا نادابی، زانکویا دهوک.
- _____ (2015) دوخ د زمانی کوردیدا (گوفه‌را به‌هدینی)، ناما دکتورایی، فاکولتیا زانستین مروفایه‌تی، سکولا نادابی، زانکویا دهوک.
- لیژنه‌یک له‌ وه‌زاره‌تی پهره‌رده (2011) زمان و نه‌ده‌ی کوردی بو پوی دوازه‌هه‌می ناماده‌ی، چاپخانه‌ی المستقبل، لوبان.
- محمد معروف فتاح (1989) کار پولین کردن، گوفارا روشنبیری نوی، ژ: 121. به‌غدا.
- "A Generative Grammar of (1997)-Fattah, M.M. Kurdish". Unpublished Ph.D. Dissertation, University of Amestrdam.
- Quirk, R. and Greenbaum, S.(1993) A University of Grammar of English, common wealth printing, London.

الخلاصة

يشبه الفعل الناقص (بون) بمعنى (الصيرورة) في اللغة الكوردية الفعل الناقص (بون) بمعنى (الكينونة) من حيث الشكل. اذ ان كلا الفعلين يشقان من نفس الجذر. لم يسبق التطرق لهذا الموضوع في اللغة الكوردية من قبل سيما في اللهجة البهدينانية. لذا تحاول هذه الدراسة ان تبحث و تحدد السمات النحوية لفعل الصيرورة بالاعتماد على دراسة و تحليل سلوك هذا الفعل في مختلف الصيغ و الازمنة اضافة الى دراسة جميع انواع المتممات المستخدمة مع هذا الفعل و توصلت الدراسة اعتمادا تحليل وصفي الى ان الفعل الناقص(بون) بمعنى الصيرورة يمتلك جميع الصيغ و الازمنة وان مكان متمم هذا الفعل سواء اكان قبل او بعد الفعل يؤثر على تغيير معناه.

ABSTRACT

In Kurdish, the defective verb (bön) (بون) which means (to become) is similar in form to the defective verb (bön) (بون) which means (to be). Both verbs are derived from the same root. This topic, particularly in Bahdinani Kurdish, has never been investigated yet. Thus, this research tries to study and identify the syntactic features of the defective verb (to become) depending on analyzing the behaviour of this verb in its different forms and kinds of complements used with verb. At the end of the research, it has been concluded that the verb (bön-to become) has all forms and tenses and the position of the complement (before or after the verb) affects its meaning changes with some complement.